ئەنفال

جەستەكانی ڕزاند، ڕووخسارەكانی نەمركرد

ڕێبوار سیوەیلی

سحری جەللاد

جەللاد بۆیە دەمانكوژێت بۆ ئەوەی چیدی ڕووخسارمان نەبینێت، چونكە ڕووخسار نیشانەی بوونی ئینسانیانەی ئێمەیە لە دنیادا و جەللادیش ئەو بوونەوەرەیە، كە نایەوێت جگە لەخۆی كەسی دی لە جیهاندا بژی. دیوی ئەو دیوی ئەم قسەیە ئەوەیە كە بڵێین: جەللاد دەیەوێت بەم كارەی نەك هەر تەنیا جیهان بۆخۆی داگیربكات، بەڵكو لە هەوڵی ئەوەشدایە بیكاتە جیهانێكی نائینسانی، چونكە ئەگەر ئێمە هەموومان كوژراین و ئەنفالكراین، ئەگەر هەموومان لە نیشتمان و شاری خۆمان تۆراین و بێحورمەتی بەگەورەیی ئینسانیمان كرا، ئیدی جەللاد لەگەڵ كێ خۆی بەراووردبكات و كێ بكاتە ئاوێنە لە بەرامبەر خۆیدا؟ بۆیە چەندە وڵات و نیشتیمان لە مرۆڤەكان بەتاڵبكرێت و (مەرجیش نییە ئەمە هەر لە ڕێگەی ئەنفالكردنەوە بێت)؛ ئەوەندەش پانتایی جەللاد بەرفراوانتر دەبێت و حوزووری ئینسان بچووكتر..

جەللاد لەم پرۆسەی تەلاقدانی جیهان و دەستهەڵگرتنە لە ئینسانیەتی خۆی، پێویستییەكی زۆری بەوە هەیە ئەوەی دەیكوژێت ڕووخساری نەبێت و سیمای ئینسانیانەی شێوێنرابێت، چونكە وەكو فەیلەسووفی لیتوانیایی "ئیمانۆیل لیڤیناس" دەڵێت: ڕووخسار هەمیشە هەڵگری پەیامێكە كە قەتڵ و تێرۆرمان لێ قەدەغەدەكات. بینینی هەموو ڕووخسارێك بیرهاتنەوەی ئەو ڕاستییەیە كە پێماندەڵێت: "تۆ بۆت نییە كەس بكوژیت".

جەوهەری ڕووخسار

ڕووخسار هەر ئەوەنییە كە بەدیاردەكەوێت و دەبینرێت، ڕووخسار هەر تەنیا دیاردەیەك نییە لە ڕێگەی هەستەكانەوە دەركیبكەین. بینینی چاو بەچاوی مرۆڤێكی تر بەمانای بینینی ڕەنگی چاوی ئەویتر و بڕگەكانی پێستی و تۆنی سیمای نییە، چونكە ئەو كەسەی كە دێتو تەنیا باسی ڕەنگی چاوو برگەی پیست و تۆنی سیمای ئەویترمان بۆ دەكات، مەترسیی ئەوەی لیدەكریت "ئەویتر" بچووكبكاتەوە، یان بیهینیتە سەر

ئاستی بوونێکی مەتریاڵی و ئاستی "شت"ێك، کە دەکرێ وەك هەر شتێکی دیکە وەسفیبکەین و بەمکارەش ڕێدەگرێ لە دروستبوونی پەیوەندییەکی ئینسانیانەی شەخسیی لەگەڵ ئەویتردا.

بۆیە تایبەتمەندیی روخسار هەر ئەوە نییە کە لەلایەن چاودیریکەوە، یان پزیشکیکەوە دەبینریت و وەسفدەکریت. رووخسار هەلگری بیدیفاعی و رووتی و هەژاری خۆشیەتی. بەوجۆرەش رووخسار ئەو پانتایی بوونەیە کە هەمیشە لە بەردەم مەترسی و هەرەشەی زەبروزەنگدایە. رووتووقووتیی رووخسار لەوەدایە کە مانای خۆی لە خۆیدایە و بەخۆیەوەیەتی، نەك لەشوینیکی دیکەی ژیانی کۆمەڵایەتیدا. رووخسار وەکو هەلسوکەوت و جموجوولەکانی دیکەی ژیانی رۆژانەمان نییە تا لە ژیر کاریگەریی هەلومەرجە کۆمەڵایەتیەکاندا بیت و بەپیی نەریتە ریگەپیدراوەکان بوونی خۆی بسەلمینیت. رووخسار بەتەنیا هەموو ئیمەین و هەموو ئیمەش رووخسارمانین. لیرەوە جەللاد بەشکاندنی رووخسار و شیواندنی سیمامان، سەرجەمی مرۆڤایەتی ناو ئیمە دەشیوینیت و تیکمان دەشکینیت. پیویستە هەر لیرەشەوە تەماشای ئەو هەموو هەولدانانە بکەین، کە ئامانجیان نەك هەر شیواندن و داپۆشینی رووخسارە، بەلکو دەیانەویت ئاوینەکان و ئارایشگاکانیش بتەقیننەوە کە تیایاندا حورمەتی رووخسار پاریزراوە.

★ ★ ★

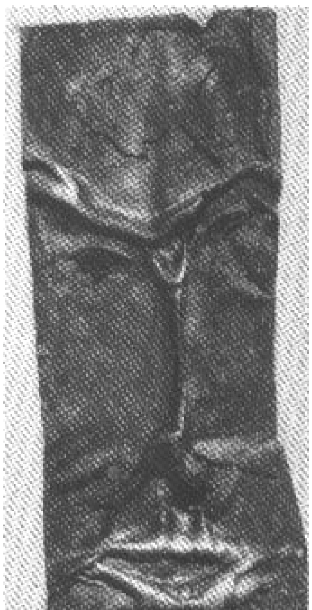

ئەنفال پرۆژەی کوشتنی گەورەیی ئینسانی کورد بوو لەریگەی شیواندنی جەستە و رووخساریەوە. بەعس ئەو رژیمەیە کە ویستی لە ریگەی سیاسەتی ئەنفالکردنەوە، نەك هەر ژمارەیەکی زۆر کورد لەناوبەریت، بەلکو ئامانجی گرنگتری ئەوەبوو کە گەورەیی ئینسانیانەی ئەم میللەتە پووچبکاتەوەو رۆحیکی شیواومان تیدا دروستبکات، بەجۆرێ کە بۆ بەدەستهینانەوەی ئەو گەورەییە پیویستیمان بە چەندین شۆرشی مەعنەوی و دەروونی هەیە تا بتوانین لەناخەوە خۆمان دروستبکەینەوە.

مرۆڤی کورد لەدوای ئەنفالەکانەوە مرۆڤیکی بریندارترە لەهەر سەردەمیکی دیکەی ناو میژووی ئیمە، چونکە لەوکاتەوە هیچ پرۆژەیەکی سیاسیی ئەوتۆ نەهاتۆتە ئاراوە بۆ بەدەستهینانەوەی ئەو گەورەییەی کە بەعس لە مرۆڤی ئیمەی سەندەوەو بیحورمەتی پیکرد. لیرەشەوە ئیمە تەنیاترین نەتەوەی ناو میژووی هاوچەرخین، کە رابردوو ئینسانیەتی لیسەندووینەتەوەو ئیستامان پرە لە نائومیدی و داهاتووشمان ئەو یۆتۆپیایەیە کە دەبیت وەك شوینی بەدەستهینانەوەی گەورەییمان و گەورەیی ئەنفالکراوەکان تەماشایبکەین.

بەرجەستەکردنەوەی رووخسار

لەگەڵ ئەوەشدا راستییەك هەیە کە پیمان دەلیت: بەکوشتن و شیواندنی رووخسار چەندە

ئینسانیەتی ئێمە بێ حورمەت دەبێت، بە بەرجەستەکردنەوەی ڕووخساریش ئەوەندە دەبینەوە بە مرۆڤ. یەکەمیان هێزی مەرگ و شەڕانیەت بەڕێوەیدەبات و دووەمیشیان هێزی ژیاندۆستی. عەشق یەکەمین هێزی ژیاندۆستییە و هونەریش هێزی دووەمیان.

مرۆڤ کە عاشق دەبیت گەورەترین مەترسیی بۆ سەر جەللاد و پڕۆژە مەرگدۆستانەکەی دروستدەکات: چونکە یەکەم پالنەری عەشق لەلای مرۆڤ، لە بینین و ناسینەوەی ڕووخساری دوو ئینسانەوە دەستپیدەکات، کە یەکتری وەك مرۆڤ دەناسنەوەو خۆیان لە تەنیایی رزگاردەکەن. دەشیت ئیمە وەك فەرد و گرووپی گەورە گەورە لەناو بچین و ئەنفال، کۆقەبرەکانی بەجەستەمان پربکاتەوە. بەڵام ئیمە لە خەون و یۆتۆپیادا دریژەمان هەیەو هونەریش ئەو پانتاییە راستەقینەیەیە کە تیایدا هەنگاودەنیین بۆ بەدیهینانی یۆتۆپیاکانمان لە ریگەی گیرانەوەی حورمەت بۆ رووخساری ئینسانییمان.

لیرەوە بە بڕوای من گرنگیی تابلۆ ئەنفالییەکانی ئەم پیشانگایە لەوەدا نین کە "ئەنفال" وەك زوولمیك لە یادەوەریماندا زیندوو دەکەنەوە و دەشیت ئەمەش لە دیریکی کۆمیدیانەی وەك: "رەنگدانەوەی کارەساتی ئەنفال لە هونەردا" کورتبکریتەوە، بەلکو گرنگییەکەیان لەوەدایە کە بەردەوامی دەبەخشن بە خەونی ئەنفالکراوەکان لە ریگەی بەرجەستەکردنەوەی رووخساریانەوە لەبەرچاوی ئیمەدا. گرنگیی ئەم تابلۆیانە ئەوەیە کە دیداری چاوبەچاوی نیوان ئیمەو ئەنفالکراوەکان تازەدەکەنەوە.

بیگومان وەختیك رووخسار لەسەر ئاستی جەستەیی، ئەنفالدەکریت و فریدەدریتە گلەوەو وبە رزین و بۆگەنکردن مەحکومدەکریت و دەکریتەوە کوتیك گۆشت، فۆرمی خۆیشی لەدەستدەدات و دەبیتە شتیکی تۆقینەر. ئەمەش ئەو بارودۆخەیە کە هونەرمەندی ئەم پیشانگایە ویستوویەتی بەهۆی هەڵاوساندن و پیشاندانی چرچ و لۆچی لە رادەبەدەری سەر سیمای مرۆڤەکانیەوە، تەعبیری لیبکات. وەلی ئیمە پیشتر گوتمان، کە رووخسار هەر تەنیا لە برگەو رەنگی چاوو و تۆنی پیستدا کورت ناکریتەوە، بەلکو رووخسار بەرجەستەکەری هەموو ئینسانیەتی ئیمەیە. ئینسانیەتی ئیمەش چییە جگە لەو خەون و ئاوات و ئومیدە جەوهەریانەی کە ژیانی خۆمانیان بۆ تەرخاندەکەین و بەهۆیانەوە نرخیك بە بوونی خۆمان دەبەخشین. ئەم بەشەی ئینسانیەتی مرۆڤ شتیك نییە بە کوشتن و ئەنفال لەناوبچیت، چونکە ئەوانەی دەکوژرین و ئەنفالکراون، هەرگیز لە رەهەندی جەستەییاندا بچووك ناکرینەوە: کەسمان تەنیا وەك کوتە گۆشتی رزیوی ژیر گڵ و سیمای تۆقینەر بیر لە ئەنفالکراوەکان ناکەینەوە، بەلکو ئیمە هەمیشە وەك مرۆڤی

تەواو، وەك كەسانێك كە دەبوو جەوهەری خۆیان، واتە خەون و ئومێدە ئینسانییەكانیان بهێننەدی، یادیاندەكەینەوە. ئەمەش پێچەوانەی چاوەڕوانییەكانی جەللادە و سەرەتای دۆڕاندنی پرۆژەكەیەتی.

هونەرمەندەكەمان بۆ ئەوەی ئەم دۆڕانەی جەللاد نومایشبدات، هاتووە خەون و ئومێد و ژیاندۆستی ئەنفالكراوەكان بەهۆی ڕەمزەوە بۆ بەرجەستەكردووین (واتە بەهۆی ماسییەكانەوە).

ماسییەكان ئەو ڕەمزانەن كە نەگۆڕیی جەوهەری خەونی ئینسانیانەی ئەنفالكراوەكان پێكدەهێنن، هەر بۆیەشە زۆر بە دیقەتەوەو بەبێ شێواندنی شێوەی ماسی، بەرجەستەكراون، ئەگەر ماسییەكان بەڕەمزی خەونە ئینسانییەكان بچوێنین، ئەوە لە هەمان كاتیشدا خاڵی هاوبەشی نێوان جەوهەری خەونەكانی ئێمەو خەونی ئەنفالكراوەكان پێكدەهێنن كە هەردوكیان خەونن بۆ ژیانێكی ئینسانی و لە پێناوی مرۆڤایەتیەكی بەهاداردا. كەواتە ئەوەی ئێمە بە ئەنفالكراوەكانەوە دەبەستێتەوە، بەردەوامییدان و نرخدانانی بەردەوامە بۆ گەورەیی ئینسان، شتێك كە جەللاد وایدەزانی بەكوشتن و ئەنفالكردن لەناویدەبات، لێرەشەوە ئێمە بەردەوام بەرپرسیارین لە ئاست ڕێزگرتنی ژیاندا ئەگەرچی بۆخۆشمان لەژیانێكی ناخۆشدا بژین، چونكە ژیان لەم ساتەدا هەر تەنیا ژیانێك نییە بۆ ئێمە، بەڵكو ئێمە لەجیاتی ئەنفالكراوو هەموو كەسێكی دیكەدا دەژین، كە لەم نیشتیمانەدا خەونێكی ئینسانی هەبووە و ئێستا لە ژێر زەوییەوە ڕزیوە. هەر لەبەر ئەوەی جەللاد بۆ چركەیەكیش هەست بە سەركەوتنی خۆی نەكات، دەبێت پەیوەندیمان بە ئەفالكراو و كیمیایی بارانكراوەكانەوە نەپچڕێنین و ئەوەی لە ڕێگەی دیكەوە ناتوانین بەدیبهێنین، لە هونەردا بەرجەستەیبكەین و بەدەستیبهێنین.

تێبینی

ئەم بابەتە بۆ دەلیلی دووەمین پێشانگەی هونەرمەند (محەمەد هاشم) لەژێر ناوی "ئەنفال.. سێبەری نیشتمانێكی ونبوو"دا نووسراوەو پێشكەش بە گۆڤاری ئایندە كراوە.